

ENERGETSKA SAMOOSKRBA

»Ves svet kriči o nujni domači oskrbi s primarnimi materiali, v Sloveniji pa želimo to industrijo izbrisati?!«

Naslovna misel generalne direktorice Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) Vesne Nahtigal je na majski seji Strateškega sveta za energetski prehod zvenela kot poziv, da bi NEPN moral jasno opredeliti zagotavljanje zanesljive in konkurenčne oskrbe industrije z energijo in hkrati tudi strateški pomen proizvodnje materialov.

Petra Prebil Bašin, GZS - Združenje za nekovine in kovinske materiale; foto: Tajda Pelicon

Na GZS razumemo Nacionalni energetsko podnebni načrt (NEPN) kot izjemno pomemben dokument, ki bo začrtal razvoj naše države v smeri zelenega, trajnostnega in samozadostnega okolja. Čeprav gre v tem trenutku za izhodišča, ta v veliki meri že krojijo končno podobo celovitega NEPN, zato jim je treba posvetiti posebno pozornost. Dokument vsebuje kar nekaj spornih izhodišč in ciljev, zaradi česar je po našem mnenju potreben predelave in dopolnitev.

To je namreč tudi strateški dokument, ki je z vidika oskrbe z energijo pomemben za prihodnji razvoj slovenskega gospodarstva, saj mora jasno opredeliti, kako zagotoviti oskrbo industrije z zanesljivimi, cenovno dostopnimi in zadostnimi količinami energije iz nizkoogljičnih virov. Vendar za razvoj nizkoogljičnih tehnologij potrebujemo domačo proizvodnjo primarnih materialov. Zelenega prehoda ne bo brez primarnih materialov, recikliranih materialov ne brez vsakokratnega dodajanja primarnih surovin, novih zelenih tehnologij ne brez nizkoogljične energije. V nasprotnem primeru bomo odvisni od uvoza iz tretjih držav, kjer ima proizvodnja nekajkrat višji ogljični odtis.

Predlog posodobitve NEPN, ki je pravkar v javni obravnavi, je 8. maja obravnaval Strateški svet za energetski prehod pri GZS. Sestavljajo ga predstavniki podjetij iz energetske in predelovalne industrije ter različni strokovnjaki s tega področja. Tokrat so se jim pridružili tudi mladi iz različnih organizacij, ki jim je ta tematika blizu. Na njihove pomisleke in predloge so odgovarjali **minister za okolje, podnebje in energijo (MOPE) Bojan Kumer** ter državni sekretarji iz MOPE.

Dokument prenove NEPN predvideva izgradnjo nove JE šele v letu 2040, kar bo (pre)pozno.

Industrija je v posvetovalnem dokumentu spregledana

Pripravljalci posvetovalnega dokumenta za pripravo novega NEPN so pri načrtih preskrbe in odjema povsem spregledali industrijo kot najpomembnejšega odjemalca energije v državi. Kljub temu da je Slovenija ena najbolj industrializiranih držav v Evropi, ji niso namenili posebne pozornosti, še več, gospodarsko rast do leta 2030 in še bolj do 2050, so ocenili

preskromno, kar je lahko tudi odraz pričakovanj o deindustrializaciji Slovenije. Izkušnja minule energetske krize nam je pokazala, da je uvozna odvisnost lahko zelo tvegana, zato moramo v prihodnje bolj poskrbeti za čim višjo energetsko samozadostnost Slovenije. Ta je po mnenju GZS v sodelovanju s Svetom za razvoj pri SAZU dosegljiva le s kombinacijo razpršenih proizvodnih virov, kar pomeni izgradnjo JEK2 ob izhodu iz premoga, v kombinaciji z malimi in velikimi enotami vseh razpoložljivih OVE ter oskrbo s sintetičnimi plini. Zato na GZS izpostavljamo, da mora NEPN jasno opredeliti,

GZS se jasno izreka za vse vključujoč scenarij energetske samooskrbe, ki se začne uresničevati v najkrajšem času in poleg razpoložljivih OVE virov, sintetičnih plinov, ki so še v razvoju, vključuje JEK2 do leta 2035 kot tudi druge večje HE. Zanje imamo domače znanje in infrastrukturo in ti večji elektroenergetski objekti so ključni za zanesljivo in konkurenčno oskrbo industrije.

Z novim letom nov tarifni sistem

S 1. januarjem 2024 bo v veljavo stopil nov tarifni sistem pri obračunavanju elektrike. **Roman Ponebšek, direktor GIZ DEE**, pojasnjuje, da se z novim sistemom glede na diagram porabe in proizvodnje poskušamo približati bolj dinamičnemu tarifnemu sistemu. »Osnovna razlika je, da se bo gledalo 15-minutno obdobje. Druga stvar, ki je pomembna, je, da imamo pet časovnih blokov, v različnih urah in pet sezon oziroma obdobj. Pomemben dejavnik pa je še dogovorjena moč,« pojasni. Uporabnik bo lahko svojo moč, ki jo ima zakupljeno v distribucijskem sistemu, zmanjšal, pri čemer bo moral paziti, da zakupljene moči ne bo presegel. Zmanjšana moč pomeni tudi manjši prispevek za moč.

Prihranki bodo tako mogoči glede na to, kdaj bo uporabnik energijo rabil. Ker bo obdobj več, bo lahko uporabnik bolj fleksibilen. Poraba energije v času izven konic bo cenejša kot v koničnih urah (zjutraj, popoldne, zvečer). Na ta način bo uporabnik lahko sam upravljal s sistemom. Kdor ima doma sončno elektrarno in še hranilnik, bo lahko v času koničnih ur energijo, ki jo bo shranil, črpal iz hranilnika. »Sistem je dober, vzpodbuja varčno rabo energije, seveda pa zahteva prilagajanje,« zaključuje. (B. P.)

V času do večje komercializacije vodika in drugih sintetičnih plinov predlagamo tudi izgradnjo črpanih hidroelektrarn, nujno potrebno pa je pospešiti tudi vlaganja v modernizacijo distribucijskega omrežja, ki je ključno za samooskrbnost gospodinjstev ter elektrifikacijo ogrevanja. Poudarjamo tudi pomen ozaveščanja o varčni rabi energije ter energetske učinkovitosti med vsemi deležniki ter sprejemanje odgovornosti na strani odločevalcev, saj nas odlaganje strateških odločitev lahko pripelje v resne težave na dolgi rok. Dejstvo je, da smo v preteklem desetletju na tak način že prišli do nedoseganja cilja za OVE, zamud pri izgradnji elektro objektov kot tudi pri

posodabljanju distribucijskega omrežja ... Odločitev za izgradnjo JEK2 se odlaša nerazumno dolgo.

Predstavniki gospodarstva so izpostavili strateški pomen proizvodnje materialov. Gre za energetske intenzivno industrijo, ki potrebuje zanesljivo in konkurenčno oskrbo z energijo. Brez tega bo morala Slovenija uvažati materiale iz tretjega sveta. Izpostavili so primer podjetja Talum, ki se mu je za 2,5-krat povečal ogljični odtis, odkar je ukinil proizvodnjo primarnega aluminija in ga morajo uvažati s Kitajske in Indije.

Predstavniki gospodarstva so izpostavili strateški pomen proizvodnje materialov.

Predloge gospodarstva so na majski seji Strateškega sveta za energetske prehode pri GZS podkrepili konstruktivni pogledi mladinskih organizacij, ki zastopajo podobne vrednote, se zavedajo pomena osveščenosti odjemalcev ter potrebe po takojšnjem odločanju.

»Natančno sem prebral oba dokumenta, tako tega, ki so ga pripravili mladi, kot dokument GZS in iz teh izhaja ključen izziv: preskromna ocena rasti BDP kot posledica skromne rasti industrijske proizvodnje, kar izpostavlja gospodarstvo, na drugi strani pa mladi izpostavljajo ravno problem previsoke rasti industrije. Potrebno bo poiskati konsenz,« je bil jasen Bojan Kumer, minister za okolje, podnebje in energijo. **Stane Merše z Inštituta Jožef Štefan**, ki sodeluje pri pripravi NEPN, pa meni, da razlike v pogledih na pomen industrije niso tako velike. Dodal je, da se vsi zavedamo, da industrijo potrebujemo, razmisliti pa moramo, kako jo ohraniti in razvijati.

Državna sekretarka na MOPE Tina Seršen razume, da gospodarstvo podpira izgradnjo JEK2, vendar današnje tehnologije omogočajo cenejšo proizvodnjo energije iz OVE, pravi, in tehnologija omogoča tudi lažje shranjevanje le-te. Izpostavila je tudi problematiko območja NATURA 2000. Po njenem ne pomeni, da se na tem območju ne sme ničesar graditi, kar je najpogostejši očitek oziroma ne pomeni, da bi z investicijami na teh območjih uničili naravo ali

biodiverziteti. Prepričana je namreč, da bi lahko tako na zaščiteneh območjih Nature 2000 kot nezaščiteneh območjih zgradili OVE, kjer bi zagotovili 100 teravatnih ur elektrike. Zaključila je, da je konflikt med JE in OVE umetno ustvarjen in da bo potrebno najti ravnotežje.

GZS že od leta 2019 opozarja na nujne dopolnitve

Na GZS se z energetskega prehoda sistematično ukvarjamo v okviru Strateškega sveta za energetske prehode že vse od leta 2019 in smo pripravljavci NEPN že takrat seznanjali z določenimi nujnimi dopolnitvami in dejstvi, ki jih ne smejo spregledati, in v marsikateri točki je čas pokazal, da smo imeli prav. V vmesnem času smo lani izvedli tudi dva javna posveta na temo energetskega prehoda (9. maja 2022 na GZS in 17. oktobra 2022 v Državnem svetu), kjer smo skupaj s stroko predstavili poglede nanj z mnogih zornih kotov ter zaključke posvetov posredovali tudi odločevalcem. ■

Slovenska industrija je s svojo izvozno usmerjenostjo in inovativnostjo temelj blaginje in razvoja Slovenije ter vitalni del našega nacionalnega gospodarstva. Proizvodno-predelovalne dejavnosti zaposlujejo neposredno več kot 200.000 ljudi. Vizija je jasna: slovenska industrija je zelena, ustvarjalna in pametna.

Industrija je v Sloveniji narodno-gospodarsko še pomembnejša kot v drugih državah članicah, saj je delež ustvarjenega BDP industrije v Sloveniji med najvišjimi v Evropi (22,8 %). Hkrati je industrija najpomembnejši odjemalec energije v državi, saj porabi dve tretjini zemeljskega plina in polovico električne energije znotraj poslovne rabe. Dejstvo je, da »ko gre dobro gospodarstvu, gre dobro vsem«, zato na GZS menimo, da je potrebno v dokumentu NEPN industriji nameniti posebno poglavje, v katerem naj se država opredeli, kako ji bo zagotovila prihodnjo energetske oskrbo.